

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА КОНТРОЛУ ПОСЛОВАЊА БАНАКА

Одељење за специјалну контролу

**АНАЛИЗА ОДГОВОРА БАНАКА НА ДОСТАВЉЕН
УПИТНИК О АКТИВНОСТИМА БАНКЕ ИЗ
ОБЛАСТИ УПРАВЉАЊА РИЗИКОМ ОД ПРАЊА
НОВЦА И ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА**

за период јануар – јун 2012.

Београд, 16. август 2012.

У В О Д

Народна банка Србије је од 2006. године установила праксу посредног праћења активности банака у области управљања ризиком од прања новца и финансирања тероризма прибављањем информација и података од банака, на основу достављених упитника о активностима банке из области спречавања прања новца и финансирања тероризма.

Упитник о активностима банке из области спречавања прања новца и финансирања тероризма (у даљем тексту: Упитник) сачињава се полугодишње.

Основни циљеви сачињавања и анализе Упитника су:

- сагледавање тренутног стања у процесу идентификовања, мерења и управљања ризиком од прања новца и финансирања тероризма у целокупном банкарском систему,
- упућивање на примену установљених правила и принципа „Упознај свог клијента“,
- индиректно праћење развоја система управљања ризиком од прања новца и финансирања тероризма у целокупном банкарском систему,
- сагледавање слабих тачака и благовремено указивање банкама на потенцијалну изложеност ризику.

Питања у упитнику груписана су у шест целина:

Део I : Општи подаци о банци

Део II : Активност банке

Део III : Подаци о странкама

Део IV : Подаци о трансакцијама

Део V : Достављање података Управи за спречавање прања новца

Део VI : Обука запослених

Имајући у виду да је анализа одговора по Упитнику настала на основу података које су банке доставиле Народној банци Србије, а не непосредним прикупљањем у самим банкама, могућа су извесна одступања и ови подаци имају само аналитички карактер.

За период јануар – јун 2012. године одговоре на Упитник су доставиле све банке (укупно 33).

I. ОПШТИ ПОДАЦИ О БАНЦИ

Према резултатима Упитника, банке успостављају пословни однос са клијентом на 3.696 локација, на основу разгранате мреже организационих јединица. Овај број је смањен за приближно 300 локација у односу на претходно посматрани период, што је у највећој мери последица смањеног броја локација само једне банке (број издвојених шалтера). Тако код 13 банака пословни однос може да се успостави на 50 локација, 13 банака спада у групу код којих се пословни однос може успоставити на 50 до 100 локација, код четири банке на преко 100 локација и код 3 банке на преко 200 локација. Клијент може извршити готовинску трансакцију на 3.698 локација, при чему 14 банака спада у групу оних које имају до 50 таквих локација, 11 банака је у групи које имају од 50 до 100 таквих локација, пет банака има преко 100, а три банке преко 200 таквих локација.

Укупан број запослених у банкарском сектору износи 29.045. На основу анализе кретања броја запослених, закључено је да је и у првом полугодишту 2012. године настављена тенденција смањења броја запослених, тако да је крајем јуна 2012. године 288 радника мање у односу на податак који су банке доставиле по Упитнику за друго полугодиште 2011. године. Од укупног броја банака, њих 12 запошљава до 500 радника, 12 између 500 и 1.000, седам између 1.000 и 2000 и 2 банке преко 3.000 радника.

На нивоу целог банкарског сектора, просечан број клијената банака по запосленом који непосредно обавља послове у вези са клијентима и трансакцијама износи 817, док је број обављених безготовинских и готовинских трансакција по запосленом у периоду јануар-јун 2012. године 19.159.

Да би се адекватно управљало ризиком од прања новца и финансирања тероризма у условима развијене организационе мреже, и с тим у вези броја радника који непосредно или посредно учествују у функционисању банке, потребно је предузети велики обим послова који се тичу спровођења радњи и мера за откривање и спречавање прања новца и финансирања тероризма, које је банка као обвезник Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма (у даљем тексту Закон) дужна да предузме.

II. АКТИВНОСТ БАНКЕ

1. Према одговорима наведеним у Упитницима, све банке имају именована овлашћена лица и заменике којима је обезбеђена сарадња са осталим организационим јединицама, све су усвојиле процедуре из области спречавања прања новца и финансирање тероризма и усагласиле их (1 банка није) са изменама Закона и израдиле анализу ризика од прања новца и финансирање тероризма у складу са Одлуком о смерницама за процену ризика од прања новца и финансирања тероризма које је донела Народна банка Србије.

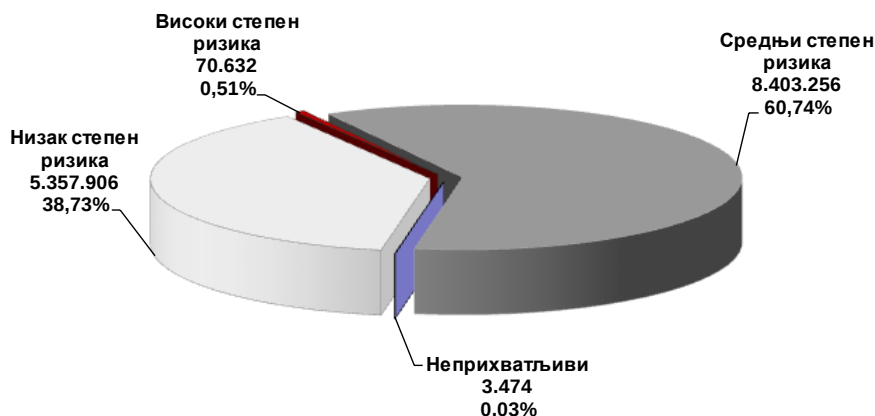
Да би процедуре из области спречавања прања новца и финансирања тероризма имале адекватну примену у пракси, банке су усвојиле велики број додатних унутрашњих аката (правилници, инструкције, технолошка и радна упутства).

2. Класификацију клијената према степену изложености ризику од прања новца и финансирања тероризма извршиле су у потпуности 32 банке, док једна банка тај поступак није завршила у целости. Према одговорима на Упитник, на дан 30.06.2012. године, банке су од укупно 13.835.268 клијената извршиле класификацију 13.826.428 клијената, или њих 99,93 %. Десет банака је више од 80% својих клијената сврстало у категорију ниског ризика, док је њих 16 највећи број клијената (више од 80%) сврстало у категорију средњег ризика. У зависности од степена изложености странке ризику од прања новца и финансирања тероризма, банке су класификовале своје клијенте на три (низак, средњи и висок) или више нивоа ризика (без ризика, веома ниско ризични, нижи средњи, средњи, умерен, нормалан, прихватљив, повишен, виши, ризичан, веома високо ризичан, неприхватљив) – ради лакшег праћења странака и њиховог пословања при управљању ризиком од прања новца и финансирања тероризма.

Приликом сагледавања класификације клијената у целокупном банкарском сектору, ради боље прегледности података, наведене класе ризика које су банке дефинисале сведене су на три категорије низак, средњи и висок (нпр. без ризика, веома ниско ризични у нискоризичне, нижи средњи, средњи, умерен, нормалан у средњеризичне, виши, ризичан, веома високо ризичан у високоризичне и тд).

Графикон 1

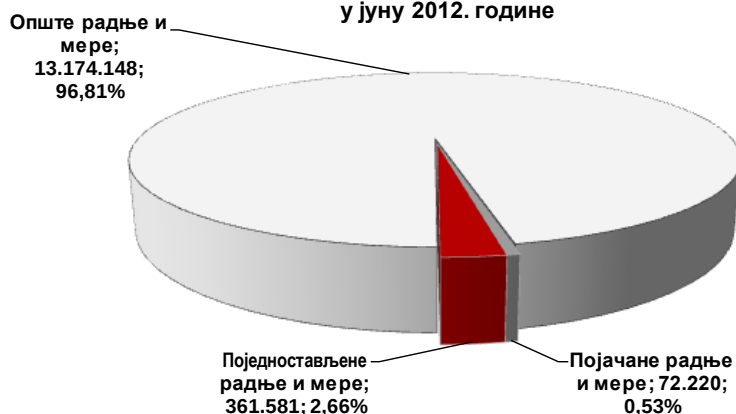
Структура странака у банкарском сектору сврстаних по степену ризика са стањем у јуну 2012. године

Сагласно Закону, банке су дужне да примењују опште, поједностављене или појачане радње и мере познавања и праћења странке. На основу анализе одговора из Упитника закључује се да банке, и поред тога што су од укупно 13.826.428 класификованих клијената у ниско ризичну групу сврстале 5.357.906 клијената, поједностављене радње и мере познавања и праћења странке примењују на свега 361.581 клијента, или тек њих 6,75%. Од укупног броја клијената на које се примењују поједностављене радње и мере познавања и праћења, на само четири банке се односи 352.661 клијент, а све остале банке их примењују на 8.920 клијената. Девет банака које су део својих клијената сврстале у ниско ризичну групу нису примењивале поједностављене мере познавања и праћења странке. Достављени подаци даље показују да 16 банака на све своје клијенте које су класификовале у групу нискоризичних примењује поједностављене радње и мере познавања и праћења странке, девет банака ове мере уопште не примењује, док њих осам то чини само за мали део клијената из групе нискоризичних.

Графикон 2

Структура странака у банкарском сектору сврстаних по примењеним радњама и мерама праћења странке са стањем у јуну 2012. године

Према графикону 2, на нивоу целог банкарског сектора опште радње и мере банке примењују код 96,81% клијената, и то без обзира на то да ли су они сврстани у ниско или средње ризичну групу, поједностављене радње и мере примењују код 2,66% клијената, док се појачане радње и мере примењују код 0,53% клијената класификованих као клијенти високог степена ризика. Једна банка се изјаснила да уопште не примењује појачане радње и мере познавања и праћења странке иако је клијенте сврстала у групу високоризичних.

3. На постављено питање у Упитнику да ли су својим унутрашњим актима предвиделе учесталост праћења клијената сходно нивоу ризика у који су сврстани, све банке, осим једне, одговориле су потврдно. У одговору на питање којим се од банке тражило да наведе период праћења клијената, већина банака навела је да периоди у којима прате клијенте зависе од нивоа ризика. Међутим, одговори појединих банака односили су се само на период у коме се прате високо ризични клијенти, ситуације у којима се врши провера клијента независно од периода или се провера везује за обављање готовинских трансакција преко 15.000 евра итд.

Већина банака (њих 32) потврдила је да су својим интерним актима предвиделе учесталост праћења трансакција које врше клијенти који су сврстани у категорију са највишим ризиком.

4. Период праћења међусобно повезаних готовинских трансакција својим интерним актима предвидело је 32 банке.

5. Све банке прекидају пословни однос са клијентом због немогућности спровођења радњи и мера познавања и праћења странке. Према одговорима добијеним путем Упитника, у првој половини 2012. године 13 банака је прекинуло пословни однос са 5.872 клијента. Од тог броја, две банке су раскинуле пословни однос са 4.578 клијената (или 77,96% укупног броја раскинутих односа), а преосталих једанаест банака раскинуло је 1.294 пословна односа (од чега се на 3 банке односи 1.189 раскинутих пословних односа).

6. У периоду на који се Упитник односи, девет банака је у петнаест случајева одбило понуду за успостављање пословног односа, као и за извршење трансакције, због немогућности извршења радњи и мера познавања и праћења странке. Тридесет једна банка се изјаснила да сачињава службену белешку у писменој форми и да разматра да ли постоје основи сумње да је реч о прању новца или финансирању тероризма у случајевима када одбије понуду за успостављање пословног односа или извршење трансакције.

7. Према достављеним одговорима из Упитника, шест банака су вршење појединих радњи и мера познавања и праћења странке повериле трећем лицу и на овај начин прибавиле податке и документацију за 143 странке.

8. На постављено питање у Упитнику да ли су имале захтеве за отварање анонимних рачуна, штедних књижица на шифру или доносиоца и др. ради прикривања идентитета странке, све банке, осим једне, одговориле су негативно.

9. Све банке поседују информациони систем који препознаје готовинске трансакције чија је вредност једнака или прелази износ од 15.000 евра. Само једна банка још не поседује информациони систем који препознаје међусобно повезане готовинске трансакције истог клијента чија је укупна вредност једнака или прелази износ од 15.000 евра, а њихову идентификацију врши комбинацијом упита из система и мануелном претрагом.

Према добијеним одговорима, једна банка повезане трансакције прати у току једног дана, 13 банака у периоду од 3 до 20 дана, 12 банака у периоду од 30 дана, једна банка у периоду од 90 дана, док код преосталих шест постоји могућност да се међусобно повезане трансакције прате у периодима који нису ограничени, а зависе од врсте трансакције, евентуалне сумње итд. На тај начин банке су значајно унапредиле систем праћења готовинских трансакција, што се у условима њиховог великог броја по запосленом на нивоу банкарског сектора и количине готовог новца која циркулише у том сектору може сматрати значајним са становишта смањивања ризика од прања новца и финансирања тероризма.

10. Према добијеним одговорима, 22 банке су навеле да користе посебан софтвер за препознавање сумњивих трансакција или лица. У овом Упитнику, банке су се изјасниле које су индикаторе с Листе за препознавање сумњивих трансакција за банке и Листе индикатора у вези с финансирањем тероризма, које су објављене на сајту Управе за спречавање прања новца (у даљем тексту: Управа), укључиле у тај софтвер. Такође, банке су навеле и друге (сопствене) индикаторе које су укључиле у софтвер за препознавање сумњивих трансакција или лица.

У следећем прегледу се може видети колико су индикатора објављених на сајту Управе те 22 банке укључиле у свој софтвер:

Број укључених индикатора за банке	Број банака
мање од 5	3
5 - 9	10
10 - 14	1
15 - 19	2
20 и више	6

Према подацима из Упитника, 15 банака се изјаснило да је у свој софтвер укључило и индикаторе за препознавање сумњивих трансакција у вези са финансирањем тероризма, и то у следећем броју:

Број укључених индикатора у вези са финансирањем тероризма	Број банака
мање од 3	9
3-5	5
више од 5	1

Индикатори које су банке у највећем броју укључиле у свој софтвер за препознавање сумњивих трансакција наведени су у листама које следе:

Листа индикатора у вези са прањем новца које су банке најчешће укључиле у свој софтвер за препознавање сумњивих трансакција

<u>Индикатор</u>	<u>Број банака</u>
Више повезаних готовинских трансакција у износима мањим од износа предвиђеног за пријављивање готовинских трансакција на основу Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, а које укупно прелазе наведени износ, ако су у несагласности са уобичајеним пословањем клијента	18
Полагања или подизања готовине у износима нешто нижим од износа прописаног за пријављивање по Закону о спречавању прања новца и финансирања тероризма	17
Налогодавац или корисник дознаке је држављанин земље у којој се не примењују прописи из области спречавања прања новца и финансирања тероризма, или се налази на консолидованој листи Комитета за санкције на основу Резолуције 1267 Савета безбедности Уједињених нација. Листа тих земаља налази се на сајту Управе за спречавање прања новца. Листа Уједињених нација може се наћи на http://www.un.org/Docs/sc/committees/1267/1267ListEng.htm	15
Клијент врши готовинске уплате на рачун свог предузећа са сврхом плаћања “позајмица оснивача” или “повећање оснивачког улога”	14
Учестали трансфери странке на велике и заокружене износе	13

Листа индикатора у вези са финансирањем тероризма које су банке најчешће укључиле у свој софтвер за препознавање сумњивих трансакција

<u>Индикатор</u>	<u>Број банака</u>
Једно лице отвара већи број рачуна и увећава депозит учесталим полагањем малих износа на начин који је у нескладу са економским профилем странке	7
Отварање рачуна у име физичких и правних лица за које се зна да су у вези са терористичком организацијом	6
Лице захтева да се средства депонују на више рачуна или да се пребаце на више рачуна у иностранству	5
Коришћење рачуна непрофитних организација или комерцијалног / личног рачуна ради трансфера средстава примаоцима у иностранству у кратком временском периоду	5

Банке су потврдиле (њих 18) да су у свој софтвер укључиле и знатан број сопствених индикатора за препознавање сумњивих трансакција или лица, као и да су за препознавање сумњивих трансакција и лица креирале сопствене прегледе.

Као друге индикаторе укључене у софтвер, банке најчешће наводе оне који се не могу везати за индикатор са листе, већ су модификовани и прилагођени једноставнијој примени. Поједине индикаторе банке су формулисале на основу досадашњег искуства у праћењу пословања странака и на посредан начин указале у којој се мери оне ангажују на пословима спречавања прања новца и финансирања тероризма. Управо ти специфични индикатори су, својом оригиналношћу, поједине банке издвојили по приступу управљању ризиком од прања новца и финансирања тероризма.

11. У обухваћеном периоду, 28 банака је вршило унутрашњу контролу послова откривања и спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма, при чему су неправилности утврђене код 24 банке. Најчешћи налази те контроле односе се на неадекватну документацију или недостатак прописане документације код успостављања пословне сарадње са клијентом, неприбављање документације о стварним власницима, односно управљачима правних лица, неоверавање копије документације од стране радника, неажурирани подаци о клијентима у систему банке, неправилно извршену класификацију клијената по степену изложености ризику, неадекватно праћење усаглашености очекиваног и оствареног обима пословања странке итд. Све банке које су својим унутрашњим контролама утврдиле неправилности предузеле су мере за њихово отклањање.

III. ПОДАЦИ О СТРАНКАМА

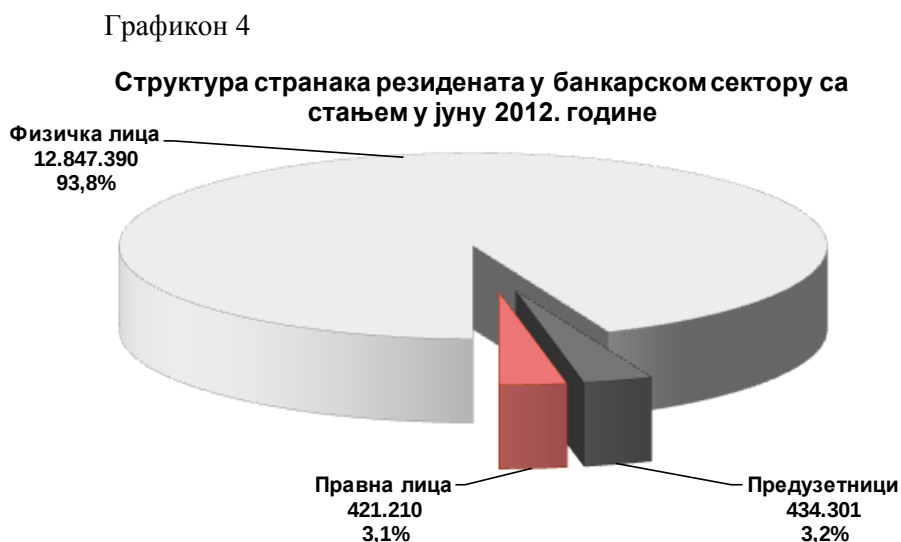
Преглед клијената у банкарском сектору по броју и врсти (резидент/нерезидент, правна/физичка лица) у јуну 2012. године, на основу података из Упитника, приказан је у графиконима од броја 3 до 5.

Графикон 3 представља структуру странака по статусу резидентности у целокупном банкарском сектору у јуну 2012. године.

Клијенти нерезиденти чине, слично као и у претходно посматраним периодима, приближно 1% од укупног броја странака, а то је група странака која банку изложе повећаном ризику од прања новца и финансирања тероризма.

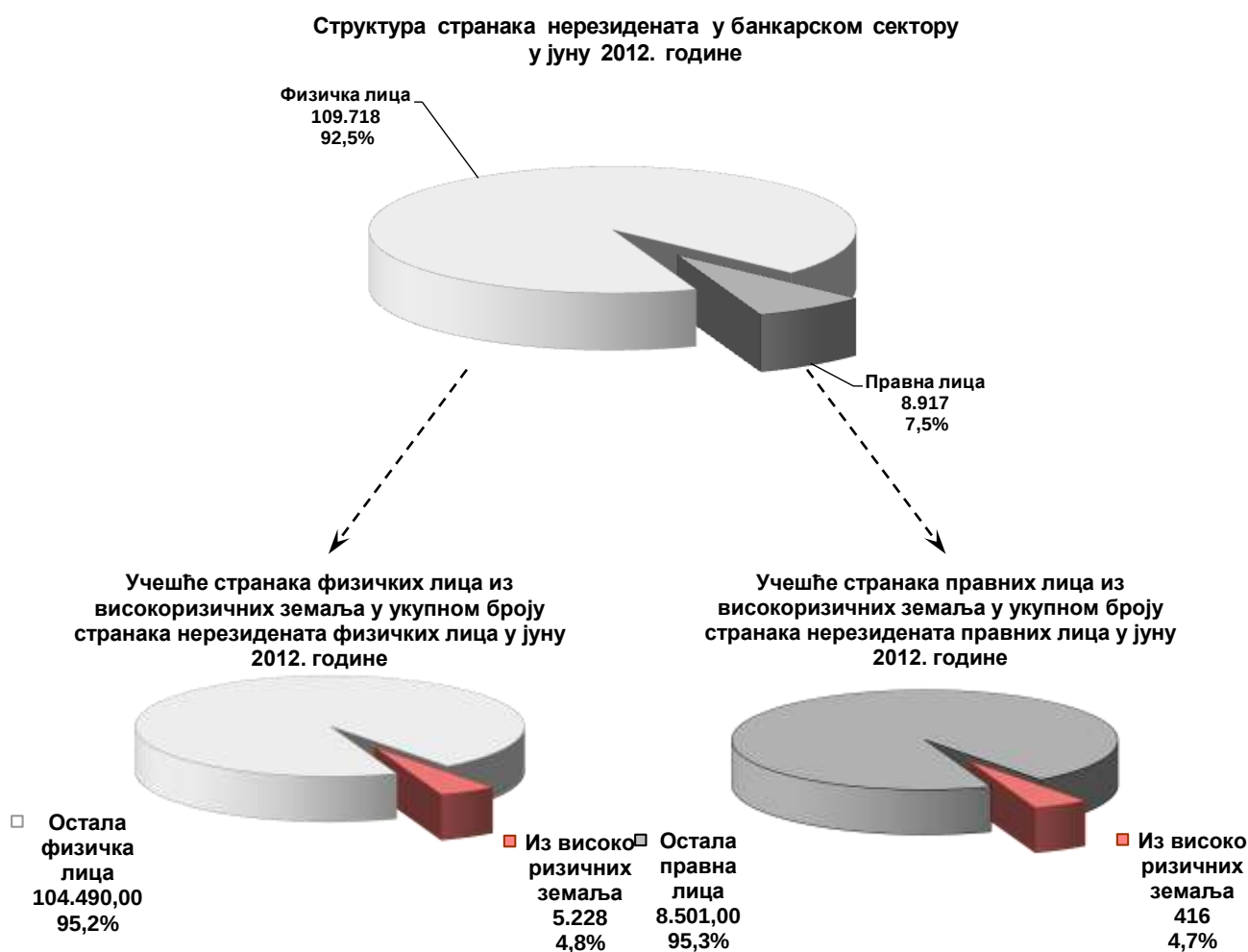
У укупном броју резидената и даље је највећи број физичких лица и тај број је у односу на претходни период већи је за 0,5%. Број резидената правних лица и физичких лица која обављају делатност мањи за око 2,6% него у другом полугодишту 2011, али ове промене нису битно утицале на структуру која је приказана Графиконом 4.

Број клијената нерезидената физичких лица већи је за 3,14% у односу на претходно посматрани период (јул-децембар 2011), док је број правних лица нерезидената смањен за 0,9%. Графикон 5 представља структуру странака нерезидената у банкарском сектору, која, и поред наведених промена, није знатно промењена у односу на друго полугодиште 2011.

На истом графикону приказан је удео странака из високо ризичних земаља у укупном броју странака нерезидената. Физичка и правна лица из високо ризичних земаља чине 4,75% укупног броја странака нерезидената физичких, односно правних лица. У првој половини 2012. године број физичких лица нерезидената из високоризичних земаља износи 5.228 што је за 13,3% више у односу на претходно посматрани период, док је број правних лица нерезидената из високоризичних земаља повећан за 7,2%.

Графикон 5

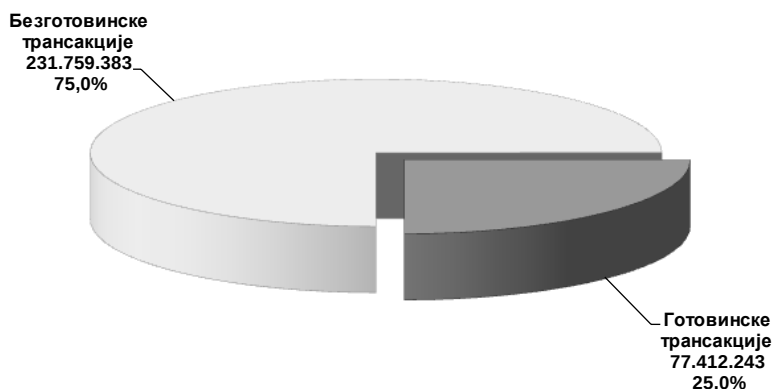

IV. ПОДАЦИ О ТРАНСАКЦИЈАМА

У посматраном периоду банке су обавиле 231.759.383 безготовинских трансакција, што је у односу на претходни период мање за 4,6%. Број готовинских трансакција који је обављен на нивоу банкарског сектора виши је за 10,74% него у претходном периоду, а њихово учешће у укупном броју трансакција износи 25% (у претходном периоду је било 22,3%). У графикону број ба дат је преглед извршених безготовинских и готовинских трансакција за период од другог полугодишта 2009. до првог полугодишта 2012. године. Из њега се може видети да је у првом полугодишту 2012. године забележен благ пораст броја извршених готовинских трансакција него у претходно посматраном периоду.

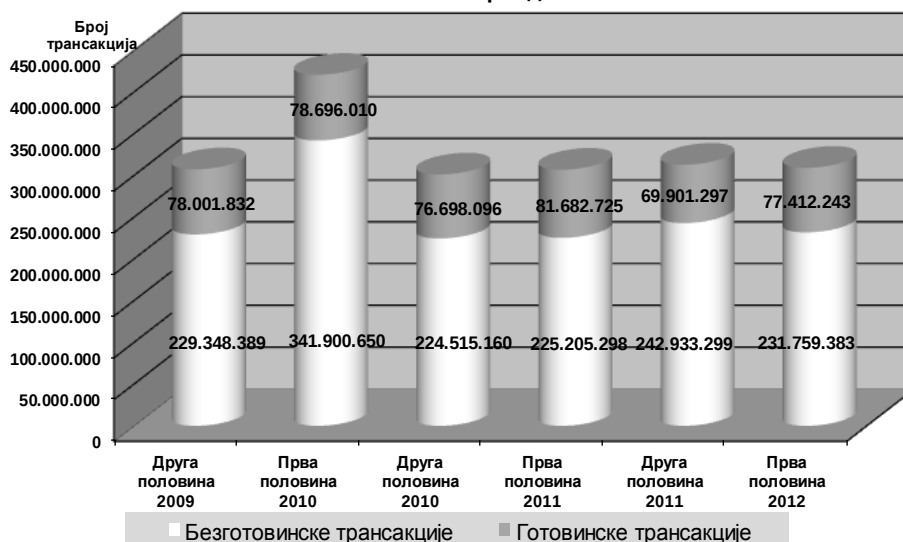
Графикон 6

Структура извршених трансакција у банкарском сектору у првој половини 2012. године

Графикон 6а

Структура извршених трансакција у банкарском сектору по периодима

Банке су, према достављеним одговорима, извршиле 361.561 готовинску трансакцију у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности, што чини 0,47% од укупно обављених готовинских трансакција. Од укупног броја ових трансакција на само једну банку се односи 50,07%, што значи да су све остале банке обавиле 180.526 готовинских трансакција у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности.

С клијентима из високоризичних географских подручја извршено је, у посматраном периоду, 112.553 трансакције, а с клијентима из офшор географских подручја 129.603 трансакције. Број обављених трансакција с клијентима из високоризичних подручја већи је за 5,01% у односу на претходни период, док је број обављених трансакција са клијентима из офшор географских подручја остао на приближно истом нивоу.

Графикон 7

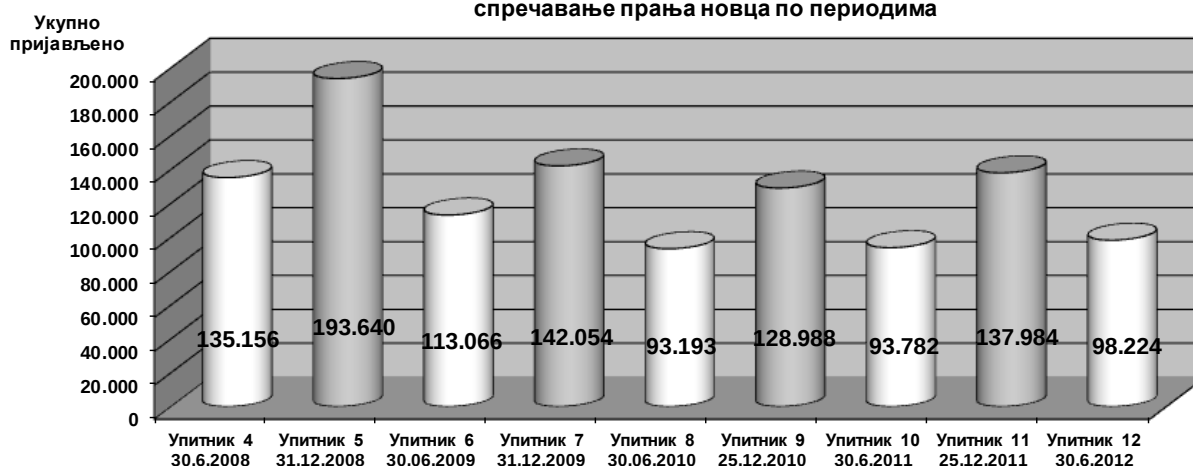
V. ДОСТАВЉАЊЕ ПОДАТАКА УПРАВИ

Број пријављених готовинских трансакција чија је вредност једнака износу од 15.000 евра или више, обрачунато по средњем курсу Народне банке Србије на дан вршења трансакције, у последњем посматраном периоду износи 98.224 (графикон број 8). Пропис је стриктно регулисао, да банка није у обавези да Управи пријави готовинске трансакције у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности које обаве клијенти јавна предузећа, директни и индиректни корисници буџетских средстава, као и странке за које се у складу са Законом, примењују поједностављене мере познавања и праћења, или готовинске трансакције којима се врши пренос новца с једног рачуна странке на други ако су отворени код исте банке, замена новца на рачуну странке за другу валуту а новац остаје на рачуну код банке, орочавање новца на рачуну странке или реорочавање. Тако је број трансакција пријављен Управи знатно мањи од поменутог броја укупно обављених готовинских трансакција у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности.

Број наведених пријављених готовинских трансакција у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности је за 4,7% већи у односу на исти период 2011. године.

Графикон 8

Преглед броја готовинских трансакција ≥ 15.000 евра пријављених Управи за спречавање прања новца по периодима

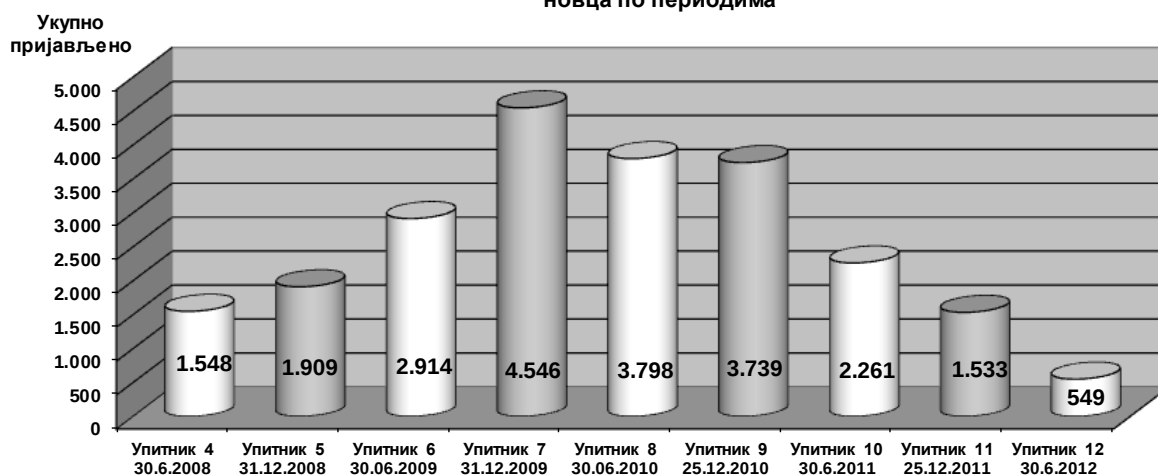
Банке су у првом полугодишту 2012. године пријавиле Управи 549 трансакција на које су индикатори за препознавање сумњивих трансакција указивали да постоје разлози за сумњу (у даљем тексту: сумњиве трансакције), што је знатно мање (64,2%) у односу на резултате добијене из претходног Упитника (Графикон 9). Број сумњивих трансакција које су банке пријавиле Управи у првој половини 2012. године задржао је тренд наглог смањења што може бити показатељ да банке и даље повећавају пажњу коју посвећују прикупљању релевантних информација које указују на сумњу у поједину трансакцију и врше њихову квалитетну анализу, а то је, између осталог, и резултат састанака које је у претходном периоду Управа за спречавање прања новца одржала са

сваком банком појединачно, а на којима су банке детаљно упућиване у то како анализирати трансакцију, како пријава треба да изгледа и које информације треба да садржи, редовних састанака који се одржавају у Удружењу банака Србије, као и семинара на ову тему (нпр. годишње саветовање на Палићу).

У посматраном периоду, било је банака које нису пријавиле ниједну сумњиву трансакцију (4 банке), и оних које су пријаве чак 119 сумњивих трансакција, односно, 14 банака је пријавило до десет трансакција, 12 банака до 50, две банке преко 50 и једна банка преко 100 трансакција, при чему свакако треба имати у виду величину банке, структуру клијената и сложеност обављања трансакција при процени да ли је реч о великом или малом броју пријављених сумњивих трансакција.

Графикон 9

Преглед броја сумњивих трансакција пријављених Управи за спречавање прања новца по периодима

Према подацима наведеним у Упитнику, запослени у банци су доставили овлашћеном лицу 1.736 интерних извештаја у случајевима када су посумњали да у вези с клијентом или његовом трансакцијом постоји ризик од прања новца и финансирања тероризма. При том су се четири банке изјасниле да њихови запослени у првом полугодишту 2012. нису достављали интерне извештаје, код 19 банака достављено је до петнаест интерних извештаја, док су запослени осталих банака указали на знатно више клијената и трансакција за које постоји сумња од прања новца и финансирања тероризма и о томе саставили и овлашћеном лицу доставили знатно већи број интерних извештаја (код две банке преко 400).

Од укупног броја интерних извештаја које су запослени доставили овлашћеном лицу, за 665 клијената, или 38,3 %, овлашћено лице у банци је проценило да није у питању прање новца или финансирање тероризма, те подаци нису достављени Управи. Смањено учешће броја извештаја за које је овлашћено лице у банци проценило да није у питању прање новца или финансирање тероризма у укупном броју поднетих интерних извештаја, у односу на раније посматрани период,

може указати да су обука запослених и њихово боље препознавање сумњивих трансакција и лица допринели овом смањењу.

Пет банака у периоду који обухвата Упитник није сачинило ниједну службену белешку о неуобичајеним трансакцијама сходно члану 29б став 2. Закона.

У периоду који је обухваћен Упитником, 7 банака је привремено обуставило извршење 15 трансакција.

Десет најчешћих разлога за сумњу због којих су банке Управи пријављивале трансакције као сумњиве у посматраном периоду су:

- 1) Трансакције које су службеници банке на основу свог знања и искуства окарактерисали као неуобичајене (214).
- 2) Учестали трансфери странке на велике и заокружене износе (73).
- 3) Полагања или исплате већих износа ефективнoг новца (у домаћој или иностраној валути) који знатно одступају од уобичајених трансакција клијента јер нису у складу са приходима или статусом клијента, посебно уколико су трансакције нетипичне за пословну активност клијента (72).
- 4) Трансакције између приватног и пословног рачуна предузећа које не указују на јасну економску оправданост (72).
- 5) Више повезаних готовинских трансакција у износима мањим од износа предвиђеног за пријављивање готовинских трансакција на основу Закона које укупно прелазе наведени износ, ако су у несагласности са уобичајеним пословањем клијента (60).
- 6) Већи број очигледно неповезаних лица уплаћује средства на рачун клијента која он одмах подиже или даје налог банци да се средства пренесу на други рачун или одобре рачунима неких других лица, посебно у случајевима када се уочи да за такве трансакције не постоји рационално објашњење и економска оправданост (42).
- 7) Полагања или подизања готовине у износима нешто нижим од износа прописаног за пријављивање по Закону (39).
- 8) Налогодавац или корисник дознаке је држављанин земље у којој се не примењују прописи из области спречавања прања новца и финансирања тероризма, или се налази на консолидованој листи Комитета за санкције на основу Резолуције 1267 Савета безбедности Уједињених нација. Листа тих земаља налази се на сајту Управе за спречавање прања новца. Листа Уједињених нација може се наћи на:
<http://www.un.org/Docs/sc/committees/1267/1267ListEng.htm> (32).
- 9) Клијент врши готовинске уплате на рачун свог предузећа са сврхом плаћања “позајмица оснивача” или “повећање оснивачког улога” (31).
- 10) Клијент полаже велике износе на рачун и даје налог банци да се износи трансферишу на рачуне већег броја лица, посебно у случајевима када се уочи да за такве трансакције не постоји рационално објашњење и економска оправданост (30).

VI. ОБУКА ЗАПОСЛЕНИХ

Према одговорима датим у Упитнику, послове у вези са трансакцијама непосредно обавља укупно 16.137 запослених. Све банке су израдиле програм годишњег стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених који обављају послове спречавања и откривање прања новца и финансирања тероризма и прилагодиле га њиховим позицијама у банци.

Банке обуку запослених обављају према годишњем плану и програму. Код највећег броја банака обука се врши најмање једном годишње, и периодично по потреби, приликом пријема нових радника, у зависности од измена законске и интерне регулативе итд, док петина банака обуку организује два пута годишње и чешће. Да се обуци радника придаје велики значај, говори усвајање и развој нових, ефикаснијих начина стручног оспособљавања. Обуку најчешће врше овлашћена лица и њихови заменици, обучени руководиоци организационих јединица и запослени одељења за контролу усклађености пословања презентацијама у тренинг центрима, интерактивним тренинзима, путем Е-learning апликација, презентација у power point-у, телефоном, објавама на локалној мрежи, путем екстерних семинара, предавања, упознавања с новим трендовима у покушајима прања новца и финансирања тероризма. Запосленима су на интранет страницама банака доступна сва упутства из те области, законска регулатива, а по потреби, користи се и електронска пошта да би се организациони делови обавестили о обавезама у вези са спречавањем прања новца и финансирања тероризма.

Све банке (осим једне) су одговориле да су сви запослени који непосредно обављају послове у вези с клијентима и трансакцијама до сада прошли обуку, а провера њиховог знања обавља се најмање једном годишње или приликом спровођења било ког вида обуке више пута у току године. Према одговорима наведеним у достављеним упитницима све Банке су навеле да су своје запослене упознале са последицама непримењивања закона и процедура као и с налазима контроле.

* * *

Идентификовање, мерење и управљање ризиком од прања новца и финансирања тероризма у целокупном банкарском систему је на прилично задовољавајућем нивоу, али треба истаћи да и даље постоји знатна разлика у степену управљања овим ризиком посматрано по банкама појединачно.

Све банке углавном поштују правила и примењују принцип „Упознај свог клијента“. Такође, све оне посвећују дужну пажњу обуци, пре свега запослених који су у непосредном контакту са странкама или учествују у обављању трансакција и исказују изразите напоре на организовању унутрашње контроле послова спречавања прања новца и финансирања тероризма. Софтверска решења за идентификацију готовинских трансакција у вредности једнакој 15.000 евра или већој унапређена су и поседују их све банке и све оне, изузев једне, аутоматизовале су и процес којим се идентификује више међусобно повезаних готовинских трансакција чија укупна вредност износи 15.000 евра или више, што свакако доприноси смањењу ризика од прања новца и финансирања тероризма на нивоу целокупног банкарског сектора.

Одговори који се односе на класификацију клијената према степену ризика од прања новца и финансирања тероризма и одговори који се односе на примену радњи и мера познавања и праћења странке у зависности од нивоа процењеног ризика - указују на то да је код извесног броја банака неопходна даља анализа ових послова и унапређење интерних аката који регулишу ове области.

Будући да су се 22 банке изјасниле да имају софтвер за препознавање сумњивих трансакција уз примену одређеног броја индикатора, потребно је додатно напредовање у овој области како би све банке имале овакве софтвере. Иако је пажња при анализи клијената и трансакција са становишта примене индикатора за препознавање сумњивих трансакција и лица повећана код великог броја банака - што је допринело смањењу броја пријављених сумњивих трансакција и лица Управи - односно повећању броја сачињених белешки - укључивање листе индикатора за препознавање сумњивих трансакција у вези са финансирањем тероризма је још увек на ниском нивоу. Стога је неопходно уложити појачане напоре на препознавању сумњивих трансакција и у области спречавања прања новца и у области спречавања финансирања тероризма.